

T Ü R K İ Y E N A S I L K A L K I N A C A K ?

Ulusca kalkınmanın iki yüzü vardır: Göze görünen yüzü, göze görünmeyen yüzü. Göze görünen yüzü: Endüstrileşmedir! Göze görünmeyen yüzü: Mânevî birleşmedir. Mânevî bütünlük lâfla olmaz. Yalnız şu üç şeyle olur:

1. Dinde birlik,
2. Dilde birlik,
3. Sanatta birlik.

Türkiye millî rönnesansını bekliyer. Hem de çok geç kalmıştır.

Devlet işini bir çene şakır işi, bir kara çalma işi, bir propaganda işi, hattâ yalın mantık, ansiklopedik bilgi işi, sadece iyi niyet işi sanan politikacılar son günlerine kadar halkı aldatacaklar, hem de kendileri aldanacaklardır. Bunlara yalnız devlet yönetiminde değil, halkı aldatmak için kullandıkları propaganda tekniğinde dahi aldanan insanlardır.

Devlet de bitki gövdesi, insan teni, tını gibi tabiatın gerçeklelerinden değil midir? Otlar bile gelişigüzel yönetilemezken, tabiatın en karışık, en karmaşık varlığı olan devlet varlığı nasıl olur da bilgisizce, yalnız sağduyu ile yönetilebilir? Yazıklar olsun modern demokrasiler, bilimsiz, tekniksiz, istatistiksiz, plansız, projjesiz yönetebileceklerini sanan toy diplomatlara!

Müstebit hükümdar II. Abdülhamit bu memleketin kalkınmasını istiyordu. Kalkınması için de müstebit bir hükümdarın elinden gelebilecek herşeyi yaptı. Mektep yaptı, hastahane yaptı, yol yaptı. Bu memleketi kalkındıramadı!

İttihat Ve Terakki Cemiyeti, II. Abdülhâmid'in istibdadını yıktı. Ona zerrele meşrutiyeti ilân ettirdi. Memleketi ittihathat ve terakki yoluna sokarak kalkındırmak istedi. İttihatçılar o günün şartları içinde ellerinden gelen herşeyi yaptılar. Hattâ bu uğurda canlarını verdiler. Yine de Türkiye'yi kalkındıramadılar!

Aramızdan, Atatürk dediğimiz o askerlik ve politika zekâsı çıktı. Kul, köle olan türk ülkesini kendi başına buyruk kıldı. Hilâfeti kaldırdı, medreseleri kapattı, arap harflerini atıp yerine lâtin harflerini koydu, kılığı değiştirdi, şapkayı giydirdi, avrupalılaştırdı, dedi. Darülfünunu Üniversite, eminlerini rektör yaptı. Yine de bu ülkeyi istediği gibi kalkındıramadı!

Tek partili rejimi attık. Demokrasi rejimini kurduk. Çatışmalar, atışmalar oldu. "sen" ler, "ben" ler çığalmaya başladı. Övündük, yerindik. Adsızlar adlandı, unsuzlar ünlendi, yurtsuzlar yurtlandı, yepyeni insanlar türedi. Yine de kalkınamadık!

Darülmualiminleri öğretmen okulları, öğretmen okullarını köy enstitüleri, köy enstitülerini yine öğretmen okulları yaptık. Yine de kalkınamadık!

Bütün bu uğraşmalara, çabalamalara karşı, yine de kalkınamadık, bunun bir sebebi olacak. Türkiye nasıl kalkınacak? Kalkınmanın sebebi nedir? Bunun bilen var mı? Bir soru daha: sebebi kim bulacak? Politikacılar mı, iktisatçılar mı, hukukçular mı, eğitimciler mi? Hiç biri. Bu sebebi bulsa bulsa bilim ve metod sahibi olan sosyologlar bulabilecek. Sosyoloji biliminin bu günkü verilerine göre sosyal kalkınmanın ilk

hareket naktası nedir?

Zamanımızın devlet tipleri, modern demokrasilerdir. Bu demokrasileri türlü belgeleriyle tanıyabilirsiniz. Ekonomik yaşayışlarını ele alalım: Modern demokrasiler, endüstri çağına girmiş olan devletlerdir. Hukukunu, türresini gözönünde bulunduralım: Modern demokrasiler, insan hürlüğünü, insan haklarını türrenin temeli yapan devletlerdir. Eğitimini ele alalım: Modern demokrasiler eğitimde lâikliği benimsenmiş, yüksek öğretimde Üniversite çağına ermiş olan devletlerdir.

Bütün bu tanıtlar, modern devletin kurumlarından birini ele alan, bu kurumun bir dış karakterine göre olan tanıtlardır. Bir de modern devleti kendi içi ile, iç karakterleriyle tanıtabiliriz. Modern devletin en çakıntılı, en göze çarpıcı karakteri, yaratıcılığıdır. Modern devlet yalnız yapıcı devlet değil, hem de yaratıcıdır. Tecimde, tarımda, endüstride yaratıcı, bilimde, sanatta, politikada yaratıcı olan devlet.

Şimdi, modern devletten modern millete geçelim. Soralım: modern millet hangisidir? En modern, en ileri millet hangisidir?

1. Mânevî hayatı en kuvvetli olan ~~şark~~ millet.
2. Teknikçe en kuvvetli olan millet.

Birinciye örnek, İngiliz milleti ile yahudî millettir. İkinciye örnek de alman milleti ile amerikan millettir.

Şimdi modern dediğimiz bu ~~şark~~ ileri devletlerde bulduğumuz karakterlerin ilk kaynaklarına kadar varalım. Bu kaynaklar şunlardır:

1. Sosyal tipten sosyal tipe değişmeyen değer yargıları: millî gelenekler
2. Ulus tipini değiştirdikçe değişen değer yargıları: millî kültür.
3. Dış gerçeklerle ilgili olan gerçek yargıları: medeniyet (teknik).

Birinci ile hükümler din,dil,sanat yargıları gibi iç işi, duygu işidir. İkinci hükümler ise, dış işi, akıl işidir. Bunların içle, duygu ile hiç ilintisi yoktur. Bilim, fen, teknik dediğimiz kemular hep üçüncü takımın hükümleridir.

Gelenek (tradition) ile kültürü birbirine karıştırmamalıdır. Gelenek, kültürün sosyal tipten sosyal tipe geçişmeyen, kalıcı kısmıdır: mit, mîmik, meledi, motif gibi. Kültür, görenek (routine) ise, sosyal tipten sosyal tipe değişen, geçici değerlerdir. Terimler böyle doğru olarak anlaşılınca, muhafazakarlığı yani durgunculuğu gelenekçilikten ayırmak doğru olur. Çünkü gelenekçilik, durgunculuk demek olmayıp, milliyetçiliğin yapıcı ögesi, milliyetin kendisidir. Gelenek, bitkilerdeki gövde şekli, hayvanlardaki belkemiği ve insanlardaki ırk gibidir. Canlı varlığın kendisinden hiç ayrılmaz. Gelenek kötü olmaz. O hep iyidir. Kötü gelenekler sözü, gelenekün ne olduğunu bilmeyenler tarafından kullanılan bir sözdür. Bu anlayışla ingiliz, yahudi, türk milletleri muhafazakar değil, gelenekçidirler. Onun için milliyet birliği kültür birliği değil, gelenek birliğidir. Dinleri ayrı, gelenekleri bir olan gagavuzlar ile karaimler nasıl türk iseler, dilleri ayrı, gelenekleri bir olan doğu, hatay ve Mardin türkleri de öylece türktürler. Bir ulus kültürünü ne kadar değiştirirse değiştirirsin, geleneklerini yitirmedikçe ulusluğunu yitirmez. Bu anlayışın aksi de doğrudur: kültürleri bir olan ingilizler ile amerikalılar, ruslarla polonyalılar, gelenekleri ayrı olduğu için ayrı uluslardır.

İç yaşayış bakımından normal olan uluslarda, bütün halk hem gelenekçidir, hem de kültürçüdür. Ulusların hastalanması, kültür dediğimiz değer yargılarınının zayıflaması ile başlar. Ulusların geleneklerinden kopması ise, seysuzluğa varır ve ölümla sona erer. Ulusların sağlığı da, hastalığı da dininde, dilinde, sanatında belirir. Ulusların kalkınması, şahlanması da bu üç ana kuvvetle olur: Din, dil, sanat.

Peki ama, biz bu şartları taşıyan pek kuvvetli bir ulus değil miyiz?

Bu soruya cevap verebilmek için yukarıdaki anlayışın ışığı altında, Türk ulusunun durumunu gözden geçirelim. Türklerin halk tabakası geleneklerine sımsıkı bağlıdır. Geleneğ bakımından Türk halkına, İngiliz, Yahudi ulusları gibi durguncu denilebilir. Türk aydınlarına gelince, bunların büyük bir kısmı, gelenek dediğimiz, bu atalar mirasını taşımakla birlikte, bu geleneklerin şuurunu, bilgisini, bilimini taşımamaktadır. Bu aydınların arasında, gelenekleri yabancı geleneklerle karıştıranlar olduğu gibi, geleneklerinden kopup sevsüzleşenler de vardır. Ayrıca, yabancı çevrelerde yetiştikleri için, gelenek dediğimiz bu ulusal mirası edinmemişler de vardır. Görüyorsunuz işte, açık söylüyorum: Bizde, aydın olanlar aydın olmayanlar, şehirlilerle köylüler, zenginlerle fakirler, ayrı iki ulus gibidir! Bu yargıyı yalanlıyabilecek bir kimse var mıdır? Bu ayrılık hangi noktalarladır? Hap, din, dil, sanatta. Bu üç konunun üzerinde aydın ile aydın olmayan arasında anlaşmazlık vardır. Bu anlaşmazlık bir uçurum kadar derindir!

İşte görüyorsunuz ki Türkiye, nüfusunu artırıp endüstrileşme yoluna girmiş bir ülkedir. Ancak, yine de kalkınmıyor! Niçin? Çünkü, tekrar ediyorum, kalkınma işi sanıldığı gibi yalnız bir endüstri işi, bir ekonomi işi değil, herşeyden önce bir iç işi, bütün bir varlık işidir, bütün bir varlık olarak ileri atılacak, güçlükleri yenecek olan bir ulus işidir.

Türkiye'nin kalkınması için alınacak ilk tedbir, aydınla halkı, gelenek birliğine kavuşturmadır. Bu da millî reforma ile olacaktır. Öyle ise biz Türkler için, sosyal kalkınmanın ilk hareket noktası şu üç şeydir:

1. Din referması,
2. Dil referması,
3. Sanat referması.

Toplumlar için kalkınma yolları, ancak bu yollardır. Bu refermalar olmazsa, kalkınma değil, kımıldama bile olamaz!

Bize şunu diyebilirler: "Siz bu kadar kesin, bu kadar kuvvetli olarak konuşurken, hangi gerçeklere dayanıyorsunuz?" Biz bu sözlere karşı ne diyoruz: Birinci belgemiz şudur: Etnografyanın tanıdığı en ilkel toplumlarda, Avustralya'nın iki klanlı totemci kabilelerinde devlet, hükümet, bilim, ekonomi, teknik, eğitim denilen kurumların hiç biri yoktur. Şu üç şey vardır: Dil, din, sanat. İkinci belgemiz şudur: Bütün reforma hareketleri, şu tarih sırasını keşlemiştir: din referması, dil referması, politika referması. Biz de bu sırayı kevaliyacağız. Benim reforma sözünden anladığım, herkesin anladığı değildir. Anladığımı kısaca söylüyorum: Din refermasından şunu anlıyorum: din kitabımız olan Kur'an'ın doğru, hem de türk dilinin geleneklerine uygun olarak tercümesini. Peki ama, türkçede bu şartlara uygun bir Kur'an tercümesi yok mudur? Yoktur. Onların pek çoğu yanlışdır, Allah'ın sözlerine uygun değildir. Hiçbirinin türkçesi de türkçe değildir. Önce, din referması, inkılâp ağacı başaşağı dikilemez...

Dil refermasından şunu anlıyorum: türkçeye dönüş. Osmanlıcaya değil, "sade türkçe"ye değil, kelimeleri hep türkçe olan KK türkçeye değil, gelenekli türkçeye. En yenisinden en eskid ne kadar, Orhan Veli'lerin, Yunus Emre'lerin, Orhan Yazıtları'nın türkçesine, gelenekli türkçeye, türkçeyi türkçe yapan dil, zevk geleneklerine dönüşü anlıyorum.

Dil refermasından bir de, türkçe lûgat yapılmasını anlıyorum. Bu lûgat Kamus-u Türkî olmayacak, Dil Kurumu'nun türkçe yanlışları ile dolu sözlüğü de olmayacak. Millî ve modern bir lûgat olacaktır.

Dil reformasından bir de, okul kitaplarının doğru türkçe ile yazılması istiyoruz.

Sanat reformasından da şunu anlıyoruz: Türk milleti tarih boyunca modern plastik sanatlarının kurucusudur. Bu gerçeğin ilkin aydınların yönünden anlaşılmasını istiyoruz. Sonra milli sanat anlayışımızın ekonomiye, sanayiye, endüstriye girmesini istiyoruz.

Edebiyat alanında da bir dini ve milli hümanizmanın yapılmasını istiyoruz. Bir din, ahlâk endüstri, politika edebiyatının da doğmasını istiyoruz.

(İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu)

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Kişisel Arşivlere İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tanıtımı

İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu Koleksiyonu

BLTWRT0100202